

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

Cap. I. An ad cognoscendum requiratur coniunctio obiecti cum potentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

SVARE Z
de Angelis, op
re 6, di drum, et
amici.

CAPVT I.
*Virum ad actum cognoscendi necessaria sit coniun-
ctio obiecti cum potentia.*

Disturbi ergo de huiusmodi potentijs, ab obiecto

Partis nega-
tinae arg. 1.

Secundum.

2.
Huic parti v
niuersim ne
ganti adha
rere viden
tur qui spe
cies intentio
nales non a
gnoscent.

Alij vero authores licet concedant in sensibus
esse necessarium obiectum coniungi potentia vel
per se, vel per aliquam sui similitudinem, attamen
in intellectu id negant, & quod coniunctio videatur
solum necessaria, ut obiectum excitet potentiam
ad operandum, visus enim non poterit
videre, nisi excitetur ab obiecto visibili, at intellectu
cum sit spiritualis, excitari nequit ad operandum
ab obiecto materiali, sed a cognitione sensuum,
nam cum eadem anima fit, quae sentit, & intelligit,
si quid apprehendit per sensum, illico excitatur
ad cognoscendum exactius per intellectum.
Quae opinio excogitata videtur, ut effugiat difficultates,
quae in modo productionis specierum
intelligibilium occurrunt, quam maxime amplectitur
Durand. supra, tenetq; Henric. & Ioan. Baconius
in 2. dist. 6. q. 1.

Sic tamen prima conclusio. Vnio obiecti cogno-
 scibilis cum potentia necessaria est in omni cogno-
 sitione. Est ferè communis omnium Theologo-
 rum, & Philosophorum, qui in potentijs cogno-
 scitivis ponunt similitudines quasdam obiecto-
 rum, vt per illas obiecta vniuntur potentijs, cal-
 que vocant species intentionales, species quidem
 quia sunt formæ representantes: intentionales
 vero non, quia entia realia non sunt, sed quæ no-
 tioni deferuntur, quæ intentio dici solet. Tenet
 hanc sententiam Aristoteles de Anima, lib. 2. ca-
 pite 12. & lib. 3. cap. 1. alij 4. ait enim intellectum
 vt intelligat, fieri debere ipsa intelligibilia, & ad
 hoc induxit intellectum agentem. Plato enim
 posuit intellectum nostrum à principio fieri crea-
 tionis habere inditas omnium rerum species, &
 in libro de causis (qui Proclo tribuitur) propo-
 sitione decima, legitur intelligentias esse plenas for-
 mis, id est, speciebus. De quoque Dionysius 7. cap.
 de diuinis nominibus, asserit Angelos plenos à
 principio speciebus rerum omnium. De Augusti-
 ni super Genesim ad litteram, scribit Deum semel
 produxisset in seipsis, iterumque in intellectibus
 Angelorum, dando scilicet illis similitudines earum.
 Idem habet 11. de Trinitate, cap. 2. vbi docet
 positionem specierum difficile posse fluendi tardiori-
 bus ingenijs.

Et probatur conclusio inductione, nam inter
 potentias cognoscentes, quædam cognoscunt in-
 tuitivè, id est, objecta sibi præsentia, ut sensus ex-
 terni, aliæ cognoscunt abstractivè, id est, objecta
 absentia: in utroque verò genere potentiarum

intentionem esse necessariam coniunctionem obiecti cum potentia ad cognoscendum. Nam inter sensus externos, tactus, & gustus requirunt obiecta materialiter coniuncta. An vero in illis detur coniunctio per species, necne, infra dicitur. In visu etiam qui inter omnes sensus externos percipit obiectum magis distans multis experimentis cognoscuntur species provenientes ab obiecto. Prima est, quia videmus nos ipsos in pupilla alterius, quod non potest intelligi aliter fieri, quam formulam aliquam representantem seipsum impressam in alterius pupilla. Similis experientia est de speculo, non enim posset fieri visio opposito speculo nisi aliquid à re ipsa ad speculum manaret, illud autem vocamus speciem, quod amplius explicatur. Nam si quis obiectum visibile à tergo habeat, illud non videt, si tamen coram oculis speculum proponatur, videt, quod signum est obiectum visibile, ratione speculi iam praesentis aliter immittere speciem, quam antea immiserat. Nam si obiectum visibile aliter non ageret, quam antea, non esset cur nunc potius videatur, quam antea. Nec dicas videri eo quod oculus emittat radios, qui ab speculo regrediuntur visque ad rem visam: id enim praeterquam quod facilius (ut res habet) dici posset de obiecto emittente species, quae ab speculo regrediuntur ad oculum, inferius aperte impugnabitur. Nec rursum dicas ideo nunc videri, quia nunc est praesens oculis, & non antea, vrget liquidem argumentum, quod illa noua praesentia non potuit fieri, sine aliqua noua mutatione, vel actione, quae certe alia non est, quam productio specierum. Est & alia experientia, nam obiectum propinquum apparet quantum est, distans vero apparet minus: hoc autem inde procedit, quod aliter atque aliter emittit species. Simile experimentum est de baculo, qui sub aquis fractus apparet, de denario item maiori apparente, de senum denique in specillis nonnullis, per quae minuta quaeque, ac si grandia essent conspiciuntur. Similiaque alia deprehendimus ob specierum refractionem, aliaque earum immutationes, sicut perspectum demonstrant.

De potentijs autem abstractiue cognoscentibus probatur eadem assertio. Nam intra imaginationem experimur formari similitudines quaedam rerum corporearum. Item memoria, & reminiscencia sine speciebus esse minimè possent, ut Aristoteles testatur in lib. de Memoria, & reminiscencia, & lib. de insanijs. Ratio est, quia si in absentia rei nihil manet intra potentiam, non posset sanè illam cognoscere, utpote per aduersarios ita se habens, ac si nunquam cognouisset: idemque argumentum procedit de intellectu: concluditque praeterea dari has species in sensibus externis, quia nihil potest ad interiores pertransire, nisi per exteriores sensus: constat ergo dari in omnibus potentijs species rerum cognoscibilium, & hoc non alia ratione, nisi, vt obiectum cognoscibile vniatur potentiae: ergo haec vniio necessaria est.

Ratio autem à priori esse potest, quoniam modus cognoscendi est per assimilationem cognoscentis ad rem cognitam, ideo dum res cognoscitur, quasi trahitur ad cognoscentem, vt quisque apud se experitur, dum cognoscit: propter ipsam ergo assimilationem necessarium est, vt ipsam cognoscibile vniatur cognoscenti, vt scilicet aptè possit perici actus assimilatior, siue cognitio: cum vero realis vniio inter potentiam, & obiectum aliquando impossibilis sit, aliquando improportionata, concedenda erit intentionalis, quae fit per vicariam obiecti speciem. Alia ratio reddi potest, quia potentia cognoscitiua est indifferens ad operandum circa hoc, vel illud obiectum, & ideo vt determinetur in particulari ad cognoscendum, indiget coniunctione aliqua ad ipsum obiectum. Fortè dicitur determinari à praesentia extrinseca obiecti, sed hoc in primis solum habet locum in externis sensibus. Imò in illis quoque non satisfacit, nam intrinseca indifferencia potentiae non nisi per intrinsecum aliquid tolli potest: quare si nec ipsum obiectum extrinsecum ageret in potentiam, neque potentia in obiectum, non posset potentia ad obiectum ipsum determinari.

Ex his sequitur secunda conclusio. Quando obiectum vniatur potentiae media specie, necesse est ipsam speciem esse intrinsecè in potentia cognoscente. Hæc conclusio est contra asserentes in intellectu non esse intrinsecè species intelligibiles, sufficereque phantasmata ipsa, vt numero tertio retulimus. Est etiam contra Simplicium, & Philoponum 2. de Anima, capite quinto, qui volunt species sensibiles non recipi in potentia ipsa sensitiua, sed in organo illius, eo quod Aristoteles 7. Physicorum, cap. 2. dicat sensationem fieri patiente aliquid ipso corpore, id est, organo, ibi tamen non excludit potentiam. Conclusio itaque nostra est Aristotelis, & D. Thomae, & discipulorum eius, de qua Capreolus in 3. d. 14. q. 1. & in 2. d. 3. q. 2. Ferrari. 1. contra. cap. 57. Probatur primò ex adductis prima conclusione. Nam omnes ponunt in intellectu Angeli species rerum, ibi autem non est organum, in quo sint: sunt ergo in ipsa potentia: idemque valet de intellectu nostro, cum species ipsius maneant in anima separata, iuxta illud Hieronymi, *Discamus in terris, quorum scientia nobiscum perueniet in caelis*. Ratio conclusionis est. Nam species ponuntur ad actuandam potentiam, non organum, forma autem debet esse in eo quod actuatur: species ergo in ipsa potentia recipi debent, ideoque Aristoteles dixit sensum in actu fieri ipsum sensibile in actu, & textu 121. lib. de Anima, sensum recipere species à sensibili, idemque repetit cap. 6. & lib. 3. cap. 5. de intellectu, & intelligibili, D. Thomas etiam 1. p. q. 14. art. 1. ait naturam cognoscitiuam vt sic non tantum esse perfectibilem per propriam formam, sed etiam per formas aliarum rerum, dum earum species recipit.

Ex quibus colligitur falsum esse intellectum sufficienter determinari per phantasma. Primò, quia phantasma cum sit quid materiale, & in inferiori potentia existens, non potest esse sufficiens ad operationem spiritualem potentiae superioris. Item phantasma non potest determinare intellectum, vt forma inhaerens illi, quia est materiale, neque etiam vt obiectum, quia intellectus non cognoscit rem in phantasmate, neque denique vt cooperans intellectui, quia cum sit materiale non posset cooperari ad actum spirituales: ergo. Praeterea intellectus est potentia alterius ordinis ab omni potentia sensitiua: ergo in proprio ordine habet omnia requisita ad actum cognitionis: hæc autem sunt potentia, & obiectum illi vniuntur: ergo in proprio ordine spirituali hoc habet: Ma autem vniio fit per species: ergo habet proprias species à sensibilibus distinctas. Item quia quia ratione ponitur intellectum determinari à phantasmatibus, eadem poneretur sensum interiorem determinari cognitione sensuum exteriorum, & ita non haberet proprias species, quod est contra experientiam. Si dicas sensum interiorem indigere proprijs speciebus, vt illas seruet in absentia obiecti, idem dicitur de intellectu, habet enim vim ad conferuandas proprias species, vt infra videbimus. Vltimò arguitur. Nam vel intellectus noster est capax specierum intelligibilium, vel non: si primum: ergo recipiet illas, ne absurde dicamus dum est in corpore carere sem-

8
2. assertio.

Suadetur 1.

Suadetur 2.

3.

Suadetur 3.

impugnando

dictam sen-

tentiam in

2. relatiue

primò.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

per forma fibi naturali, & perfecti, ne necessaria
ad intelligendum: si non est capax: ergo separat
a corpore non poterit naturaliter recipere
species intelligibiles, & atque adeo nec intelligere
naturaliter, cum ibi non fuit phantasmata a quibus
determinetur. Tandem in eodem subiecto
sunt habitus, in quo species: sed habitus intelle-
ctuales subiective infunt intellectui: ergo, & species,
cum habitus cognoscitivus ponatur ad faci-
litandam potentiam in vfu specierum. Ad argu-
mentum igitur respondetur terminum productum
per actionem non posse esse principium actionis,
obiectum autem potentie cognoscitivæ per
cognitionem productum non esse, ideoque posse
præquiri ad actionem. Ad secundum negandum
speciem ficitas esse, vt satis probatum est, patet
que amplius sequenti capite.

CAPVT II.

Quidnam sint species intentionales.

1. *Suppositio
pro resolu-
tione.* **Q**uoniam species sunt quasi instrumenta quædam, per quas cõmuniter, obiectum cognoscibile vnitur potentia, ideo necessarium est perfectẽ illas cognoscere. Et primo supponendum est huiusmodi species esse entia realia: probauimus quidem illas esse, quod est esse entia realia, nam quod non habet entitatem realem, non est. Quo supposito querimus, an sint substantiæ, vel accidentia, an materialia entia, vel spiritualia, & quem modum essendi habeant.

2
1. *Affertio. Probatur de speciebus sensuum exteriorum.*
Prima conclusio. Omnes species sunt accidentia quædam. Probatur inductione. Ac primò de speciebus sensuum exteriorum id constat, cum fiant ab exterioribus accidentibus sensibilibus, & ab illis dependant in conservatu. Secundo, quia fingi non potest, quæ substantiæ sint, nec vlla ad id occurrat necessitas, ordinantur nempe ad motendum sensum, illumque actuandum, ad hoc autem munus satis est esse qualitates. Tercio, nullum est agens à quo producantur tales substantiæ, neque possint pervenire vsque ad sensum tam brevemutatione, quam statim perveniunt visibiles species. De speciebus quoque intelligibilibus certissima est assertio, substantias enim spirituales præter humanas animas denuo creari inauditum est, ne dicam temerarium.

3. De speciebus sensus interioris, quæ phantasmata appellantur, fuit opinio quorundam esse corpuscula quædam, hoc est, spiritus animales in cerebro existentes, representantemque res ipsas sentatas, siue per substantias suas, siue per accidentia, iplis spiritibus inhærentia. Tum quia si phantasmata inhæreant interno sensui, semper illum mouebunt ad operandum, atque adeo semper deberent cognoscere, quod falsum esse liquet experimēto. Tum quia læso cerebro amittuntur sæpe phantasmata: sunt ergo corpuscula aliqua, quæ corrumpuntur. Probatur tamen assertio quoad hæc etiam species. Primo à pari ratione. Nam si in reliquis potentijis perfectioribus, ac minus perfectis, species sufficiunt accidentales, cur non in phantasia? Maximè cum eadem rationes procedant, quod ad minus suum sufficiat esse qualitates, quodq; non sit agens, à quo producuntur substantia. Est præterea speciale argumentum, nam tales substantias materiales esse oporteret, & corporeas: occuparent ergo locum, proindeq; innumera penè phantasmata in angustissimo cerebro reciperentur, cum sola repræsentent indiuidua, quæ per phantasia innumera ferè à nobis percipi, notissimum est. Quis attenti credat posse cerebrum tot carpere corpuscula locum occupantia.

4. Neque rationes paulò ante factæ vrgent, quia

etiam intellectus species plurium rerum sibi in-
hærentes habet, cum non semper actu intelligat.
Adde, quòd licet essent corporcula eadem, si qua
esse, procederet difficultas: quòd ergo potentia non
actu intelligat, aut cognoscat omnia, quorum ha-
bet species, ex eo provenit, quòd non cooperetur
semper representationi omnium specierum, aut
ob alia diuericula, aut aliquando ex liberate, vt
in homine. Quod verò laxo cerebro amittuntur
phantasmatà, non ideo fit, quòd sedem desinant
corporcula illa, contingunt enim talia sympto-
mata absque ruptione cerebri, vel fractione illius,
vt necesse erat ad egressum corporculorum: pro-
uenit ergo ex eo, quòd virtus cerebri inepta reddi-
tur ad vtendum phantasmatibus, vel ex eo quòd
phantasmatà pendeant in conservari à recta dis-
positione cerebri, qua dissoluta corrumpuntur:
constat ergo vniuersalis conclusio posita, omnes
species intentionales esse accidentia, acque adeo
qualitates, cum ad aliud prædicamentum perti-
nere non possint.

Et ex hac conclusione infero primò inter potetiam & speciem intentionalem esse solum accidentalem vniõnem, vt potetia inter accidentis, & subiectum, neq; vllam maiorem posse excogitari; quod quid Caietanus fingat 1. part. quaest. 14. art. 1. exponens famofum Commentatoris dictum, quod ex intelligibili, & intellectu magis vnũ fiat, quàm ex materia, & forma, ex quibus & vnũ tertium ab veraque distinctum refultat, & materia ipsa neutiquam forma efficitur: at vero ex obiecto, & potentia tertium non refultat, sed potentia ipsiusum intelligibile, siue obiectum. Illud tamen dictum in rigore falsum esse censeo. Nam materia, & formam substantialis vniõ datur, ex illisq; fit per se vnũ inter potentiam verò & obiectum non potest intelligi vnũ pliusquam accidentalis, maxime quando vniõ fit media specie, vt in presenti, nec alio modo dici verè potuit intellectum fieri ipsum intelligibile, nisi quatenus informatur specie illud representante: hoc autem modum accidentalis vniõnis non transcendit. Præterea intellectus beati diuinam essentiam videntis, illi inintime vnitur, nullo autem modo dici potest, quod fit ipsa essentia, nisi forte nimium metaphorice: ergo, &c.

At occurrit Caietanus intellectum fieri ipsum intelligibile intelligibiliter, non realiter: hoc vero quomodo intelligibiliter dicatur, non intelligi, reuera namque sola ibi potentia, & species, vni- que accidentaria, ac realis inter ipsas inuenitur: quid ergo per vocem *intelligibiliter*, importari am- plius fingitur. Præterea aut vniri intelligibiliter est vniri realiter, aut non: si hoc dicatur, profecto ex vi illius vnionis sequi non posset realis actio, seu cognitio: ita vix primum respondeatur, iam distinctio est superflua, & procedit argumentum, quod sit vnio inter res distinctas, & non est sub- stantialis, cum sit inter accidentia: ergo acciden- talis erit, quod est intentum, atque adeo ne ma- ior erit, quam inter materiam, & formam, neque potentia fiet ipsum obiectum. Item quando air in- tellectum fieri intelligibile, vel id intelligi de in- tellectu præciso ab specie, vel cum specie compo- sito. Primum dici non potest, quandoquidem po- tentia præcisa ab specie nihil reale habet, quod an- tea non haberet. Secundum autem nihil aliud di- ctum est, quam quod compositum ex potentia & specie ipsum sit obiectum in esse representatum. Eiusmodi tamen compositum vnione tantum ac- cidentium vnus est quod intendimus. Responderi potest pro Caietano, & ipsius principijs, quod spe- cies duo habeat, esse nimirum imaginem, & esse qualitatem, atq; vt qualitatem inherere, vnus- que per accidens efficere: vt imaginem vero non inhx-